

Biliřim Hukuku

Ünite 3 : Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması

Konular

- ❖ **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası**
- ❖ **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**
- ❖ **Türk Ceza Kanunu**
- ❖ **Türk Medeni Kanunu**
- ❖ **Türk Borçlar Kanunu**
- ❖ **Elektronik Haberleşme ve Elektronik Ticaret Kanunları**

Türkiye'de Kişisel Verilerin Korunması

- Türkiye gerek bireysel, gerek kurumsal, gerekse yönetsel düzeyde veri işleyen teknolojilerin oldukça yaygın kullanıldığı bir ülkedir. Nitekim Türkiye’de yalnızca cep telefonu abonesi, İnternet ve Facebook kullanıcısı sayılarının incelenmesi bile bireysel düzeyde kullanım yaygınlığına kavrayabilmek için yeterlidir.
- Türkiye’de kişisel verileri dijital ortamda toplayan, kayıt eden, birbirleri ile ilişkilendiren ve üçüncü kişilere aktaran sistemler yaygın bir biçimde kullanılırken bu kullanımdan kaynaklı önemli “yan etkileri” ortadan kaldırmaya yönelik olan kişisel verilerin korunması alanında hukusal düzenlemelerin yetersiz olduğu belirtilmelidir

- 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devlet Denetleme Kurulunun (DDK) yayınladığı bir raporda, kişisel verilerin korunması ve veri güvenliğinin sağlanmasında önemli eksiklikler bulunduğu çarpıcı bir biçimde ortaya konmuştur.
- DDK'ya göre : Seçmen niteliğine sahip 50 milyonun üzerindeki vatandaşın, adı, soyadı, ana ve baba adı, doğum yılı, doğum yeri, adres bilgisi seçimlere girme yeterliliğini taşıyan onlarca partiye paylaşılmaktadır.
- Paylaşılan elektronik ortamdaki verilerin çoğaltılmasını ve başkalarıyla paylaşılmasını engelleyecek hiçbir mekanizma öngörülmemiştir. Bu verileri alan partilerin bu verileri koruma yeterlilikleri ve almaları gereken önlemler konusunda da herhangi bir belirleme yapılmamıştır

- Denetim çalışmaları sırasında ayrıca hassas veri içeren sistemlere erişimde kullanıcılara iki haneli sayısal parola verilebildiği, 1111, 0000, 1234 gibi kolay tahmin edilebilir parolaların kullanıldığı; bazı kurumların çağrı merkezinden sadece ad, soyad ve T.C. kimlik numarası beyan edilerek maaş tutarları, gidilen sağlık kurumu, muayene olunan doktor, alınan ilacın adı, ödenen katılım payı miktarı gibi birçok kişisel bilgiye ulaşılabildiği saptanmıştır

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

- Devletin temel amaç ve görevleri arasında insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak (5. madde)
- Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak, kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir (20. madde)

- Anayasa Mahkemesi tarafından alınan kararlar ;

Genel kolluk kuvvetlerinin bilgisayarlarında otel motel, yurt, misafirhane gibi konaklama yerlerinde kalan kişilerin kişisel verilerinin toplanması zorunluluğu getirilmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

- “**Usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir**” .(90. madde) dolayısıyla Türk hukuk sisteminde uluslararası antlaşmalar iç hukuk sisteminin bir parçasıdır.

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda **milletlerarası antlaşma hükümleri** esas alınır.

Kişisel verilerin korunması anayasal temelini 20. maddedeki doğrudan düzenleme yanında, dolaylı olarak Anayasanın 90. maddesinde de bulmaktadır.

Bu hükümler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından belirlenir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) konumu dolayısıyla **önemlidir**.
- Türkiye **AİHS**'e taraf olan devletlerden biridir.
- Sözleşmede yer alan hükümlerin içeriğini belirleyen organ ise **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi**dir (AİHM).

- Mahkemenin içtihadı, **özel yaşamın gizliliği hakkını** düzenleyen 8. madde çerçevesinde **kişisel verilerin korunması** hakkının tanınması yönündedir.
- Türkiye’de mahkemelerde konuya ilişkin somut olaylarla karşılaşıldığında AİHS’e ve Sözleşme’nin denetim organı olan AİHM’in içtihatlarına da bakmanın önemli bir gereklilik olduğu dikkatten kaçmamalıdır.

İçtihat nedir?

Yasada veya örf ve âdet hukukunda uygulanacak kuralın açıkça ve tereddütsüz olarak bulunmadığı konularda, yargıcın veya hukukçunun düşüncelerinden doğan sonuç

- AİHS’ nin “Özel ve aile yaşamına saygı hakkı” kenar başlıklı 8. maddesi şu hükmü içerir:
 1. Herkes özel ve aile yaşamına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.
 2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda gerekli olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.

Türk Ceza Kanunu

- TCK'nin 135. maddesi uyarınca kişisel verilerin hukuka aykırı olarak **kaydedilmesi** suçtur.
- Hukuka aykırı olarak kayıt eden kimseye **bir** yıldan **üç** yıla kadar **hapis cezasının** verilmesi öngörülmüştür.
- Kişilerin ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına ve sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri hukuka aykırı olarak kaydeden kimse de aynı yaptırım ile cezalandırılacaktır.

- TCK' nin 136. maddesinde

Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak **bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört** yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu madde hükmü ile, hukuka uygun olarak kaydedilmiş olsun veya olmasın, kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkalarına vermek, yaymak veya ele geçirmek, bağımsız bir suç olarak tanımlanmıştır

- TCK' nin 138. maddesinde

Kanunların belirlediği **sürenin geçmiş olmasına karşın** verileri sistem içinde **yok etmekle** yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmediklerinde **bir yıldan iki yıla** kadar hapis cezası verilir.

Bu maddede , kişisel verilerin korunması alanında temel ilkelerden biri olan verilerin **süresiz olarak tutulmaması** gerekliliğinin karşılandığı söylenebilir. O hâlde bilgileri hukuka aykırı olarak elde eden, kaydeden ve kullanan kişilerin de ilgili mevzuatta belirtilen sürelerin geçmesinin ardından bunları **yok etmesi bir zorunluluktur**

Türk Medeni Kanunu

- Medeni hukukta, kişisel verilerin korunması ile yakından ilişkili olan, kişinin onur ve saygınlığı, adı ve resmi üzerindeki hakları ile sır alanı kişilik haklarının alanı içerisinde değerlendirilmektedir.
- Türk Medeni Kanunu'nun (MK) 24. maddesinde kişiliğe yönelik saldırılara karşı temel ilke, 25. maddede ise başvurulabilecek hukuksal yollar belirlenmiştir.
- Ancak bu düzenlemeler, Türkiye'de kişisel verilerin etkin korumasını sağlayabilecek içerikten yoksundur.

Türk Borçlar Kanunu

- Kişisel öncelikler belirlenirken iş, sağlık ve aile yaşamı sonrasında belki de en önde gelen konudur. **İş bulmak, işsiz kalmamak, huzurlu bir iş yaşamı sürdürmek** bireysel tatmin açısından oldukça önemlidir.
- Yeni Borçlar Kanunu’nun 419. maddesi uyarınca “İşveren, işçiye ait kişisel verileri, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili veya hizmet sözleşmesinin ifası(yerine getirme) için zorunlu olduğu ölçüde kullanabilir

- Hükmün kişisel verilerin korunması hukukunun temel ilkelerinden olan **asgari oranda veri tutulması**, bir başka anlatımla **gerektiğinden fazla verinin işlenmemesi** ilkesi ile de uyumlu olduğu dikkat çekmektedir.

Elektronik Haberleşme ve Elektronik Ticaret Kanunları

Elektronik Haberleşme Kanunu' nun 51. maddesinde,

- Verilerin kaliteli olması ilkesine işaret edilmiştir.
- Elektronik haberleşmenin ve ilgili trafik verisinin gizliliği temel kural olarak benimsenmiştir.
- Haberleşmeye taraf olanların tamamının rızası olmaksızın haberleşmenin dinlenmesi, kaydedilmesi, saklanması, kesilmesi ve takip edilmesi yasaklanmıştır.
- Çerez'lerin (cookie) kullanımına sınırlama getirilmiştir.

Çerez'lerin (cookie) kullanımı

Elektronik haberleşme şebekeleri, haberleşmenin sağlanması dışında abonelerin/kullanıcıların terminal cihazlarında bilgi saklamak veya saklanan bilgilere erişim sağlamak amacıyla işletmeciler tarafından ancak ilgili abonelerin/kullanıcıların verilerin işlenmesi hakkında açık ve **kapsamlı olarak bilgilendirilmeleri ve açık rızalarının alınması** kaydıyla kullanılabilir.

Örnek: Sitemizden en iyi şekilde faydalanabilmeniz için çerezler kullanılmaktadır. Sitemize erişerek çerez kullanımını kabul etmiş sayılıyorsunuz.

Elektronik Haberleşme ve Elektronik Ticaret Kanunları

Nitekim bu kanun kapsamında sunulan hizmetlere ilişkin olarak; soruşturma, inceleme, denetleme veya uzlaşmazlığa konu olan kişisel veriler ilgili süreç tamamlanıncaya kadar kişisel verilere ve ilişkili diğer sistemlere yapılan erişimlere ilişkin **işlem kayıtları iki yıl**, kişisel verilerin işlenmesine yönelik abonelerin/kullanıcıların **rızalarını gösteren kayıtlar** asgari olarak **abonelik süresince** saklanacağı hüküm altına alınmıştır.

Elektronik Haberleşme ve Elektronik Ticaret Kanunları

6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 6. maddesi

Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir. Bu onay, yazılı olarak veya her türlü elektronik iletişim araçlarıyla alınabilir. Kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla alıcının iletişim bilgilerini vermesi hâlinde, temin edilen mal veya hizmetlere ilişkin değişiklik, kullanım ve bakıma yönelik ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınmaz.

Esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletiler gönderilebilir

(1) Hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcı:

a) Bu Kanun çerçevesinde yapmış olduğu işlemler nedeniyle elde ettiği kişisel verilerin saklanmasından ve güvenliğinden sorumludur.

b) Kişisel verileri ilgili kişinin onayı olmaksızın üçüncü kişilere iletemez ve başka amaçlarla kullanamaz

Kişisel verileri koruma kanunu (KVKK) 2016'da yürürlüğe girmiştir.

Bu kanun kişisel verilerin korunmasına yönelik temel ilkeleri belirleyerek önleyici koruma sağlar.

7 Nisan 2016'da kabul edilen 6698 sayılı bu Kanun, 5 ana bölüm altında düzenlenmiştir.

Birinci bölümde Kanunun amaç ve kapsamı belirlenmiş; ayrıca kişisel veri, verilerin işlenmesi gibi konuya ilişkin son derece önemli tanımlara yer verilmiştir.

KVKK Kanununun “kişisel verilerin işlenmesi” kenar başlıklı 2. bölümünde ise

- veri işlemede hakim olan temel ilkelere,
- kişisel verilerin işlenme şartlarına,
- özel nitelikli(hassas) kişisel verilere,
- verilerin silinmesi yok edilmesi ve anonim hâle getirilmesi düzenlenmiştir.

ayrıca kişisel verilerin üçüncü kişilere ve yurt dışında aktarımına ilişkin hükümler yer almaktadır.

KVKK Kanununun 3. bölümünde veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü ve veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler ile birlikte ilgili kişinin hakları düzenlenmiştir.

Bu düzenlemelerdeki temel hedef kişinin kendisi ile dijital ortamlarda her gün artan oranda işlenen verileri arasındaki bağı korumasıdır

KVKK Kanununun Tam metni

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf>